Փոստիջը շաբաթ օրերը կը հրատարակուի.— Տարեկան բաժանորդագինները երկու ես կես ոսկով Միհիտ կանխիկ վճարելի, բի՛ մայրաքաղաքիս ես իր արուարձանաց ես բի՛ գաւառաց համար։ — Վեց ես երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի։ — Հատը 40 փարայ է, ես կը գտնուի մասնաւորապես Պահչէ-Գապու ջրավաճառ. ես գրավաճառ. Պօղոս ադայի խանութը։ — Ծանուցման տողը 3 դրուշ է մէկ անգամի համար։ Աւելի աժան կընկայ աւելի անգամներու համար։

ՀԱՍՑԷ

Ա.ո. ճօրեճ - Տէր Հ. Ս. Ալամամեան

Կ. ՊՕԼԻՍ

Պալըգ - բազար Նաֆիյէ խան վերի յարկ թիւ 16

ԾՈՒՂԱԿ

درعلیه‌ده بالق بازارنده نافعه خانده اوست قاتده

١٦ نومرولی اوطه‌ده «پونچ» غزته‌سی صاحب امتیازی

همپارسوم آلاجاجیان

ADRESSE

H. S. ALADJADJIAN

Directeur du journal Armenien

POUNTCH

16 Nafié-Han, Balouk-Pazar 16

CONSTANTINOPLE

ԹԻՒ 2624 — **ԵԱԲԱԹ** — **1863—1866—1898 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 12**

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ

Քանի մը չաբաթէ ի վեր ԼԸ-բագրիս դլուխը ապն վերնագիրը չեմնոզները մի՛ գուցէ կարծեն թէ՝ արդ պիտի դրենք ա՛նպիսի խնդրոյ վրայ, որ 36 տարիներէ ի վեր՝ մեր ցաւոց, մեր դանգատա-նաց ու դիտողութեանց առարկայ եղած են, և ա՛յլ ևս ձանձրանալ ձանձրացած եմք, տեսնելով զա՛յնս մի՛ ևնոյն վաղեմի ու անհաճոյ վիճակի մէջ։

Այո՛, չպիտի գրենք թէ եկե-ղեցականաց ոմանք կը գործեն ի-րենց սրբանուէր ուխտն, չեն կա-տարեր իրենց նուիրական պար-տաւորութիւնը։ Չպիտի գրենք թէ մեր ազգային վարժարանաց բազ-մաց մէջ ուսանող երկուս ման-կըտւոյն կրօնական ու բարոյա-կան բարւոք զարդացման համար ըստ արժանւոյն փոյթ չտարուիր, և այս մեղադրելի անփութութեան հետեւանքն եղած են նոր սերունդին տառապարգոյն մասին թեթե-ւութեանց վշտաւէտ երեւոյթնե-րը։ Չպիտի գրենք թէ՝ և կ. Պո-լիս և գաւառս բազում տարիք մեր ազգայինք՝ ազգային պաշ-տօնատարաց (թագական, մուխ-թար, ևայլն) ընտրութեան, պաշ-տօնավարութեան չէ՛ թէ էական այլ ընկեր ու անոնք խնդիրներով կ'երկպառակին կը յուզուին, կը ջնաւեն ազգային կրթական ու կրօնական հաստատութեանց, կը ջնաւեն իրենց անձանց ու մի-մեանց, և կընդարձակեն օտարոտի չահադէտներու առիւեն միջոց-նելն ու ապարէնները։

Այո՛, այս անգամ մեր ապն վերնագրին ներքև չպիտի դրենք այսպիսի մշանջենաւոր և ամեն-ցաւալի երեւոյթներու վրայ, և ո՛չ ալ կարօտելով՝ որքան ու որ-քանցայ վիճակին վրայ նկարա-գրութիւններ պիտի հրատարա-կենք, վասն զի առաւել քան ըզ-բաւականն հրատարակուած են ու կը հրատարակուին յաճախ։ Այլ ՇՆՈՐՀԱՒՈՒԼՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆ ՄԸ պիտի բարձրացնենք Ա.մեն. Տ. Մաղաքիա Ս. Պաարխարք Հօր համար, վասն զի կը դիտենք կը նկատենք որ Նորին Ա.մինեռազա-ուութիւնն ուրիշ ձեռնհաս եկե-ղեցականաց ու աշխարհականաց ոմանց պէս ցաւոց չար ու ցաւոք բառերով ու բացագանչութիւն-ներով չանցնիր այդ խնդրոյն վը-րայէն, այլ՝ իբրև հայր բարեզո-րով՝ անկեղծ ու վշտակիր՝ մեծա-հոգածութեամբ կ'աշխատի կը դնէ կարօտեալներն, որբերն ու հաստատել պատապարանները կարելի եղածին չափ բարւոք լը-նամելու, և նոր պատապարաններ հաստատելու համար՝ կատարել ճգնութեամբ ու աչալրջութեամբ բաշխելով կայսերական կառավա-րութեան և մանաւորապ նպաստ-ներըն։ Գրեթէ ցեղակ ու դիչեր այս գործով կըզբաղի ինք, հրդ-բաղցունէ ժողովներն, կըզբաղե-ցունէ Պատրիարքարանի դիւան-ներն՝ անդադար։ Գաւառներէ առ-մեզ ուղղեալ դրութեանց մէջ Հայր ու Բարերար որբոց կ'անո-ւանէի Ա.մեն. Տ. Մաղաքիա Ս. Պաարխարքն, և չա՛տ իրաւամբ։ Ուրախ եմք ի տես այս երախտա-գիտական զգացմանց, ի լուր այս երախտագիտական յայտարարու-թեանց ու կսմանն։

Արդ՝ անհրաժեշտ պարտ կը մնայ մեզ՝ առ Նորին Ա.մինեռազա-ուութիւնն ուղղեալ չնորհակալու-թեան այս ձայնին հետ ձա՛յն բարձրացունել նաև առ ամենայն ազգայինս մեր ամենուրեք՝ վրա-տահելու համար Ս. Պաարխարք Հօր չանից ու հոգածութեան, օ-ժանդակելու համար այդ չանից ու հոգածութեան առաւել չա-ղալիքան, ինչպէս մեր Օգոստ. Վեհափառն կը վարահի, օդնու-թեան ու նպաստի չնորհներ ընել կը խնդրէ, մեր դարձեալ ու ար-ժանն ատաձելու ակնկալու մի-ջոցներ կը հրամայէ։

Անտարակոյս եմք թէ՝ այս վարահութեամբ ու օժանդակու-թեամբ միանգամայն վերջ կը տրուին կրօնափոխութեանց և կը-ղօնափոխութեան պատանելոց լուրերուն, որ վերջին օրերս կը յաճախեն։ Ա՛յսպէս միանգամայն կարելի եղածին չափ վերջ կը տրուի օտարոյ քրութեանց ու սա-չակութեանց, կը դիւրանայ կը թե-թևնայ Ս. Պաարխարք Հօր և իւր դործակցաց աշխատութեանց ծանրածանրը բեռն, և կը նուազին թշուառութեանց պայծերն ու ազետալի, անհանդուրժելի նկա-րագրութիւնք։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ

ԹՈՒՏՍ. 2 Դեկ. 1898։— Օդը բաւական ապէկ է. ձմրան մէջ գարուն մի կը չնչենք, սակայն վերջապէս ձմրան սառակաչուղ ցուրտին սառոյցը կը կրկնի միշտ։ —«Երը ազէտները դան. խմբովին կուդան»։ յաջորդաբար լսեցինք Աթտոխոյ և Մարզուանու մէջ պատահած աւերիչ երկրաշնեղը, կարճ ատեն՝ սարսափելիկ մի-քրտոպի նըման հոս ալ երկրաշնեղ մը եղաւ, բայց բարեբաղդաբար միայն մէկ սուն երոյ ճա-րակ ընելով, որ 4-500 լիրայի կորուստ մի պատճառեց։ Անմի-ջապէս առջևն առնի երկրաշնեղ, որ կարողացաւ չուկան տանիցդ մնացիր դարձնել, եթէ մէկ կողմէն միւս կողմը անցնելու պատահութիւն որուէր։—Այս օրերս, իւր դրչովը, երկերովը և թերթերու աշխա-տակցութեամբը ծանօթ բնիկ Մեծ. Յովհաննէս Եփ. Գալան-ճեանի ամուսնութեան արարողու-թիւնը կատարուեցաւ մեծ չքով և փառաւորութեամբ։ Մենք ևս իւր բարեկամաց հետ խընդակից-լով՝ երջանիկին կը չնորհաւորենք, մաղթելով երկար ու երջանիկ օ-րեր աղնիւ ամուրիս։—Այս տարի աղգային դպրոցը բարւոք վիճակ մ'ունի, որ արդիւնք է ուսուցիչ-ներու հիմնական կրթութեան՝ աշխատութեան ու հաստատմա-թեան, և Հոգաբարձութեան անձ-նական արժանեաց։

Հ. Ս. Խանդամուր

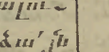

ՄԱԼԱԹԻԱ. 10 Նոյ. 1898։— Վանե-ցիներն ու որբանոցները։— Պաղաքիս հարաւ արևելեան կողմը մէկ ու կէս ժամ հեռի Պէկ-Տաղիի լերան տարբին չղմանիքէն մէկոյն վրայ կառուցուած է Ս. Լուսաւորիչ ան-ուամբ վանք մը։ Երկյարկ չէնք մ'է դեղեցիկ սենեակներով պար-դարուած. մէջն ունի Ս. Գրիգոր Լուսաւորչէ նուիրեալ քարուկիր և կոկիկ եկեղեցի մը. սենեակներուն մէջ ամենէն վայլունը առաջնոր-դարանն է, վերնայարկին հիւսիս արևմտեան կողմը գետեղուած, ո-րոյ ճերմակ ծեփերուն վրայ սև-գաչիք դաւառական ու պրակա-ռաձներով լցուցած են։ Վանքին օդը շատ առողջարար է. կարծես՝ գերիւռը սիրահարն է դարձած։ Գառօդը ժամ հեռի դէպ հարաւ լերան գագաթին վրայ, քաղ-մաժայ բնակութիւններու հովանա-ւին ներքև Գօղլուք կոչուած վճիտ ու պաղպաղուն ջուր մը կը հոսի, որոյ մի մասը հոգի խողովակնե-րով վանք տարուած է՝ ուխտա-ւորաց ջուր մատակարարելու հա-մար։ Այս ջուրը՝ միայն խմե-ղներուն վրայ կանաչութիւն մը թողով չանցներ, այլ վանքին սեպհական մեկ ու կէս ժամ. չըր-ջապատ հողային կալուածները յարաժամ կ'առատէ։ Բնութիւնը երբ գեղեցիկ եղանակով մը բնա-ւորուած՝ հանրութեան կեանք ու աճում ոփուէ, վանքն ևս զուրկ չկնիր այդպիսի երջանկացուցիչ առիթէն. սուտ հունձքերը կը ծը-ծին, անդ ծառերը սաղարթներով կը ծածկուին. մեկ կողմէն սոխա-կաց գայլայլները, միւս կողմէն ա-զանիներու վուվուն իրար խառ-նուելով՝ կատարեալ դրախտի պատկեր մը կը նկարացնեն։ Վանքն՝ արտաքին զատ ունի խա-զուղի այգիներ. տեղացիք թաղ թաղ բաժնած ըլլալով այգինե-րը, դարնան ժամանակ կը փոխեն իրենց յատկացեալ տեղը, հասոյ-թը վանքին ըլլալու պայմանաւ։ Ուներ նաև ընտանի չորքոտանի-ներ, բայց այժմ ատոնցմէ գործ կը դանուի։ Տարւոյն ամեն եղա-նակներու մէջ, բայց ի ձմեռին, կիւրակէ և ուրբաթ օրերը քաղաքէն քահանայ երթալով Ս. Պատարագ կը մատուցուի։=Ս. Փրկիչ վանքը կը դանուի Մալաթիոյ արևելեան կողմը ժամ մը հեռի Օրատպի դիւղին արևելեան ծայրը բլրակի մը վրայ հաստատուած. մէկն ու-նէր քառանկիւն ձևաւոր եկեղեցի մը, երկյարկ. բայց հիմա աւերակ է։ Ցիշեալ դիւղին մէջ քանի մը տուն Հայեր կային, որոնք ց'արդ քաղաքիս մէջ կը բնակին։ Այս վանքն ևս ունի արտեր, որք Քա-ղաքական ժողովոյ որոշմամբ, թեամբ կը մշակուին։=Մօկէս 3-4 ամիս առաջ Որբանոցներու բաց-ման հրամանն եկած և Ա.մեն. Ս. Պատրիարք Հայրն ալ բարեհաճած էր 40 որբ աղայոց համար որբա-նոց մը բանալ։ Կը յուսացուէր թէ Քաղաքական ժողովոյ որոշմամբ, այդ որբանոցը Ս. Լուսաւորիչ վան-քի մէջ պիտի հաստատուի, սա-կայն չենք դիտեր՝ ձմրան յառա-ջանալուն համար է որ գործը յապաղեցաւ։ Քաղքացւոց որբ-բանոցները՝ աղայոց համար, խա-ղաղ թաղի մէջ Գաղատացւոյն տունը պատրաստուած է. աղայք 50ի չափ՝ որոց 40ը Լուսաւոր-չական, 10ը բողոքական են, ունին 4 ապաստար՝ 3ը կին են, աղայոց կերակուր ու ուրիշ պէտքերը հո-գալու համար. այր ապաստարը միշտ կը հսկէ որբոց վրայ։ Աստ-ւան աղա Գարամանան, որ որբոց Հայրիկ կը կոչուէր, տեսչութեան պաշտօնն ստանձնած էր, խոր-բերդէ վերահսկողական գործոց հրամանն կը հասնի մեզ։ Ս. Պատրիարք Հայրն ալ բարեհաճած էր 40 որբ աղայոց համար որբա-նոց մը բանալ։ Կը յուսացուէր թէ Քաղաքական ժողովոյ որոշմամբ, այդ որբանոցը Ս. Լուսաւորիչ վան-քի մէջ պիտի հաստատուի, սա-կայն չենք դիտեր՝ ձմրան յառա-ջանալուն համար է որ գործը յապաղեցաւ։ Քաղքացւոց որբ-բանոցները՝ աղայոց համար, խա-ղաղ թաղի մէջ Գաղատացւոյն տունը պատրաստուած է. աղայք 50ի չափ՝ որոց 40ը Լուսաւոր-չական, 10ը բողոքական են, ունին 4 ապաստար՝ 3ը կին են, աղայոց կերակուր ու ուրիշ պէտքերը հո-գալու համար. այր ապաստարը միշտ կը հսկէ որբոց վրայ։ Աստ-ւան աղա Գարամանան, որ որբոց Հայրիկ կը կոչուէր, տեսչութեան պաշտօնն ստանձնած էր, խոր-հրդով վերահսկողական գործոց Հրամանն եկած և Ա.մեն. Ս. Պատրիարք Հայրն ալ բարեհաճած էր 40 որբ աղայոց համար որբա-նոց մը բանալ։ Կը յուսացուէր թէ Քաղաքական ժողովոյ որոշմամբ, այդ որբանոցը Ս. Լուսաւորիչ վան-քի մէջ պիտի հաստատուի, սա-կայն չենք դիտեր՝ ձմրան յառա-ջանալուն համար է որ գործը յապաղեցաւ։ Քաղքացւոց որբ-բանոցները՝ աղայոց համար, խա-ղաղ թաղի մէջ Գաղատացւոյն տունը պատրաստուած է. աղայք 50ի չափ՝ որոց 40ը Լուսաւոր-չական, 10ը բողոքական են, ունին 4 ապաստար՝ 3ը կին են, աղայոց կերակուր ու ուրիշ պէտքերը հո-գալու համար. այր ապաստարը միշտ կը հսկէ որբոց վրայ։ Աստ-ւան աղա Գարամանան, որ որբոց Հայրիկ կը կոչուէր, տեսչութեան պաշտօնն ստանձնած էր, խոր-հրդով վերահսկողական գործոց Հրամանն եկած և Ա.մեն. Ս. Պատրիարք Հայրն ալ բարեհաճած էր 40 որբ աղայոց համար որբա-նոց մը բանալ։ Կը յուսացուէր թէ Քաղաքական ժողովոյ որոշմամբ, այդ որբանոցը Ս. Լուսաւորիչ վան-քի մէջ պիտի հաստատուի, սա-կայն չենք դիտեր՝ ձմրան յառա-ջանալուն համար է որ գործը յապաղեցաւ։ Քաղքացւոց որբ-

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատրիարքարանէ Առաջնորդա-րանները զրկուած չրջաբերականի մը պատճէնն է հետեւեալը՝ որ կրնայ օգ-տակար ըլլալ օսմանեան դրամատուն-ներէն փոխ առնող Հայ հողագործաց։

«Հարկ կը համարինք ներկայ չրջաբերական գրով ծանուցանել թէ երկրագործական դրամատուն-ներն, պարտական հողագործներու դիւրութիւններ չնորհելու հա-մար կարևոր կարդադրութիւններ եղած են արդէն, որոց հա-մաձայն՝

«Ա. Ամէն պարտականներ-ոյն՝ որոց պարտ ու մանաւանդ-նեղուն պայմանաժամը լրացած է, ըստ օրինի վճռագրիր պիտի խրկուի։ Եթէ պարտականը եր-կամեայ միջոցի մէջ ներկայանա-լով վարչական ժողովին (մեճլիսը իսարէ) հաստատէ իր սրկածեալ վիճակը, պարտուց հատուցման համար սահման չպիտի լինի ի-րեն, և գանձման գործողութիւնը պիտի կասեցուի, անհետական չփոխանութեանց թուականէն սկսեալ առ առաւելն մինչև տասը տարի։ Իսկ հակառակ պարագային մէջ՝ մնանաճիւղի պաշտօնէութիւն պիտի դիմէ Գործադիրը պահանջ-ին (իճրա) և պահանջէ պարտուց հատուցումը։

«Ինչպէս կը տեսնուի, այս կարգադրութիւններէն պարտա-կան անձերն պիտի կրնան վայե-լել վերահաստատ դիւրութիւննե-րէն եղած են արդէն, որոց հա-մաձայն՝ պայմանաժամն ե-կարի, այս պարագային մէջ՝ նոյն ենթ տարին ի հաշիւ չպիտի գրե-ուի, և հարկ եղած ապահով-թիւնն պարտականէն առնուելով՝ պարտուց մնանաճիւղի պայմա-նաժամը պիտի երկարի փոխանա-ութեան թուականէն սկսեալ առ առաւելն մինչև տասը տարի։ Իսկ հակառակ պարագային մէջ՝ մնանաճիւղի պահանջութիւնն պիտի դիմէ Գործադիրը պահանջ-ին (իճրա) և պահանջէ պարտուց հատուցումը։

«Ինչպէս կը տեսնուի, այս կարգադրութիւններէն պարտա-կան անձերն պիտի կրնան վայե-լել վերահաստատ դիւրութիւննե-րէն եղած են արդէն, որոց հա-մաձայն՝ պայմանաժամն ե-կարի, այս պարագային մէջ՝ նոյն ենթ տարին ի հաշիւ չպիտի գրե-ուի, և հարկ եղած ապահով-թիւնն պարտականէն առնուելով՝ պարտուց մնանաճիւղի պայմա-նաժամը պիտի երկարի փոխանա-ութեան թուականէն սկսեալ առ առաւելն մինչև տասը տարի։ Իսկ հակառակ պարագային մէջ՝ մնանաճիւղի պահանջութիւնն պիտի դիմէ Գործադիրը պահանջ-ին (իճրա) և պահանջէ պարտուց հատուցումը։

«Ինչպէս կը տեսնուի, այս կարգադրութիւններէն պարտա-կան անձերն պիտի կրնան վայե-լել վերահաստատ դիւրութիւննե-րէն եղած են արդէն, որոց հա-մաձայն՝ պայմանաժամն ե-կարի, այս պարագային մէջ՝ նոյն ենթ տարին ի հաշիւ չպիտի գրե-ուի, և հարկ եղած ապահով-թիւնն պարտականէն առնուելով՝ պարտուց մնանաճիւղի պայմա-նաժամը պիտի երկարի փոխանա-ութեան թուականէն սկսեալ առ առաւելն մինչև տասը տարի։ Իսկ հակառակ պարագային մէջ՝ մնանաճիւղի պահանջութիւնն պիտի դիմէ Գործադիրը պահանջ-ին (իճրա) և պահանջէ պարտուց հատուցումը։

«Ինչպէս կը տեսնուի, այս կարգադրութիւններէն պարտա-կան անձերն պիտի կրնան վայե-լել վերահաստատ դիւրութիւննե-րէն եղած են արդէն, որոց հա-մաձայն՝ պայմանաժամն ե-կարի, այս պարագային մէջ՝ նոյն ենթ տարին ի հաշիւ չպիտի գրե-ուի, և հարկ եղած ապահով-թիւնն պարտականէն առնուելով՝ պարտուց մնանաճիւղի պայմա-նաժամը պիտի երկարի փոխանա-ութեան թուականէն սկսեալ առ առաւելն մինչև տասը տարի։ Իսկ հակառակ պարագային մէջ՝ մնանաճիւղի պահանջութիւնն պիտի դիմէ Գործադիրը պահանջ-ին (իճրա) և պահանջէ պարտուց հատուցումը։

«Ինչպէս կը տեսնուի, այս կարգադրութիւններէն պարտա-կան անձերն պիտի կրնան վայե-լել վերահաստատ դիւրութիւննե-րէն եղած են արդէն, որոց հա-

որ անկ է, որպէս զի ի գործ դնեալ պէտք եղածն՝ կարենան օգտուիլ տեղի ունեցած կարգադրութիւններէն։»

—Մարզուանու Թաղ. Խորհուրդը Պատրիարքարանէ խնդրեր է ներել՝ ապաչխարանաց հնծեալ Տ. Զենոբ քահանային, բայց տարաժամ համարուելը է այն խնդրոյն գործադրութիւնը։

—Խարբերդի առաջնորդ Գեր. Տ. Գէորգ վարդապետը Պատրիարքարանի թէ՝ տեղւոյն ազգային մին, կնոջը մահուանէն ետքը, զինեին ազգական հետ պսակուիլ ուզեր է, և իր կողմանէ բերժանելն վրայ Լատին եկեղեցւոյն յարելը ու պսակուիլ յաջողած է։ Գեր. Առաջնորդը միանգամայն առաջարկեր է Պատրիարքարանի՝ այսպիսի անպատահութեանց առաջքն առնելու համար անօրինութիւն մ'ընել։ Կը յիշեմք թէ՝ զինեի ազգական հետ պսակուելու թոյլատուութիւն եզած է մայրաքաղաքիս մէջ։

—Համաիական ազգային սահմանադրական փոխանորդն և Սիսոյ Անաէրբոն անուն եկեղեցականն՝ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը գային այցելեցին։

—Պատրիարքարանի գործակատար Տ. Ներսէսեան Տիգրան էֆէնտի՝ երկուշաբթի կայսերական պալատը գնաց, և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր կողմանէ տեսակցութեան հետ։

— Բալըէ, Երզնկայէ, Էկինէ և ուրիշ կողմերէ Պատրիարքարան ղրկուած գիրերը՝ կարօտելոց ծայրագոյն թշուառութիւնը, ճանապարհայ ձիւնէ փակուած ըլլալն ու արմտեաց թանկագնութիւնը ծանուցանելով՝ նպաստ խնդրած են, և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն անօրինութիւններ ըրած է՝ կարօտեալոց նպաստելու համար։

—Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն, երկուշաբթի, կ. Պոլսոյ և Երուսաղիմայ պատրիարքական Գեր. Փոխանորդաց հետ ռուսական դեսպանատունը գնաց այցելեց Նիքոլա մեծ Դքսի ի ներկայութեան դեսպանին, և մեծարանօք ընդունուեցաւ։

—Դաղղիոյ հանրապետութեան նախկին նախարարապետ Պ. Լէոն Պուրժուա՝ ինչպէս ծանօթ, նոյնպէս և՛ մեր Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր այցելեց երկուշաբթի։ Պ. Պուրժուա՝ որ մայրաքաղաքս կը գտնուէր շաբաթէ մ'ի վեր, նշանաւոր հաստատութիւնները չրջելէ, և Օգոստ. Սուլթանին ներկայանալով առաջին աստիճանի Օսմանիէ պատուանշանաւ մեծարուելէ ետքը, մեկնեցաւ երկու օր առաջ։

—Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն՝ ի պիրէտն կրեաէի Հայոց հոգևոր հովիւ Արժ. Մանուէլ քահանայի 1000 ղրշ. ղրկեց, պատուիրելով որ Պիրէտնէ վերադառնայ կրեաէ, և տեղւոյն ազգային դոյից ու կայից վրայ մանրամասն տեղեկագիրը մը ղրկէ Պատրիարքարան։

— Քաղաքական ժողովին հաւանութեան ընդունիլ՝ Բերայի թաղական նորընտիր խորհրդոյ անդամներէն Նուբեան Վահ. Ծովհաննէս էֆէնտիի և ուրիշ վեց անդամոց հրաժարականները, և նկատելով որ մերձակայ ատենները պատճառաւ ժողովին կ'ըլլայ քուէարկութեամբ նոր ընտրութիւն կատարել, — ինչն ընտրեց հրաժարելոց տեղ հօմն անձ, և ատկայոց չհրաժարող անդամոց վրայ։

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն՝ Ծպղնիէ Տիվրիկի կալուածոց Հոգաբարձութեան՝ առնէ տասն Տիվրիկի որբանոցին համար։

—Կրօն. ժողովն՝ վերջին նստին մէջ խորհրդակցելով կրօնական գրեանց տպագրութեան խնդրոյն վրայ՝ խնդիրը է Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօրէն որ կրթական նախարարութեան առաջարկէ դիւրութիւն ընծայել։

— Գրած էինք թէ՝ Պելգիէ-Եան Ռէթիէա էֆէնտի, իւր անուան տարեդարձի ուրախութիւն վարժարանին ուսանողաց կազմանէ իրեն մատուցեալ գումարին ի փոխարինութիւն, Պատրիարքարանէ երկու որբ ուղած է՝ իբրև դիչերօթիկ ընամելու և ղարդացնելու համար։ Արդ կը ծանուցանենք թէ՝ ըստ յանձնարարութեան Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր՝ Թէլեան Բարձրագ էֆէնտի եկեղեցւոյ երկու որբ, որք են Կիւմիւշխանէցի Տիվրան Զէօկիւրեան 13 տարեկան, և Խարբերդցի Պաղտասար Պալըկեան 11 տարեկան։ Կը մնայ միայն որ Պելգիէ-Եան էֆէնտիի սրտի առաքինասէր կանայք դէղեցիկ զգայուններով զարդարուին ուրիշ չատերու, մանաւանդ ճոխ ու փարթամ պատկարգի ազգայնոց սիրտերը։

—Ազգային վարժարանաց ուսուցիչներէն հանրածանօթ Յարութիւն էֆէնտի Թիւլեան (միւսիւ Բասդալ) երկուշաբթի գիշեր կնքեց մահկանացուն, և հետեւեալ օրը Սահմիէյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ յուղարկաւորութեան հանդէսն։ Թուաբանութեան ու գաղղիարէնի լեզուի քահանայ ուսուցիչ էր. դիւրըմբռնելի ոճով կ'աւարտէր դասերը, և իւր գործակիցներուն ու քաղցրութեամբ առ հասարակ կը մեծարուէր ուսանողներէն։ Ազգային վարժարանաց մէջ ուսուցչութեան պաշտօն վարած, և ազգային գանազան պաշտօնավայրաց մէջ աշխատութիւն ունեցած էր։ Մեռք ևս աշակերտած եմք հանգուցեալին, և թուաբանութեան դասեր առած։ Պահու կը բերէր ուսուցչաց դասուն։ Ե՛տ դիտեր, բայց քի՛չ կը յիշատակէր։ Այս ամենայն բարեմասնութիւնք անմոռանալի պիտի պահեն իւր անունն ու յիշատակը։ Կը թողու ամուսինն ու երեք զաւակ, որոց մին ի Նանսի բժշկական վիճակագիրն կ'առնու մօտերս։ 70 տարեկան էր հանգուցեալն, բայց դեռ կը չարունակէր դասախօսութիւնը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կրետէի լուրերը գանուող Եւրոպական ծովակալք Միլօ կըզ-

ղին դաշերը են, և անդ-քանի մը օր Մնալէ ետքը նոյն կողմէն բոլորովին պիտի վերկենան զէրը։ Կըղզին դաշտուի անկախական ղօրայ մէկ վայան Աղթիա դրկուեր է։ Կղզւոյն միտրապոլիտ Խրիզոստոմ Ալեքսիոս Ալեքսանդրեան է։

— Կառավարութիւնը որոշեց որ՝ առողջապահական պայմանեայք,—դեղագործ, վերաբոյժ—իրենց պաշտօնավայրերը ժամանման թուականէն սկսեալ տասը թուական ու ուռճիկ ստանալու իրաւունք ունենան։

—Վանայ Հայմիաէլ հեծելազօրայ գունդերէն մարզանայ հասմայր կեդրոնը Ջուաբեալք՝ արձակուեր են։

—Սապահ Հթուրք լրագրին՝ երկուշաբթի և երեքշաբթի լրագրական վերատեսչութեան հրամանաւ դադարեցեր եաքը, չորեքշաբթի սկսաւ հրատարակուիլ։

—Իզմիրի Արմէնիա, Ամալթեա և Նեա Իզմիրնի յոյն լրագիրք՝ ամէն Յին դադարման գատապարտուեր են տեղական կառավարութեան կողմանէ, պատուերի հակառակ վարուած ըլլալնուն համար։

—Վճռաբեկ գատարանի անդամ Ալի Շահպազ էֆէնտի՝ որ ժամանակէ մը ի վեր հիւանդացած էր, հինգշաբթի առաւօտ Իզմիրլիէնի բնակարանին մէջ մեռաւ, և մեծաւ չքով կատարուելով յաղարկաւորութեան հանդեան՝ Բումելի-Հիսարի գերեզմանատան մէջ ամփոփուեցաւ մարմինը, ի ներկայութեան բարձրաստիճան պաշտօնատարաց։ Իբրև քաջ օբէնագէտ, գատաւոր ու գատախօս մեծ համբաւ ուներ և բազմաց աշակերտած են։ Մինչև Պալայի աստիճան բարձրացած էր։ Թուրք լրագիրք իրատաբեր գոված են հանգուցեալին առաքինութիւնն ու արժանիքն, և կը ցաւակցին ընտանեացն, ու անոնցմէ՝ հանգուցեալին գիտական խորհրդոյն նախագահ Զիյա պէյին։ Կը ձայնակցիմք մեր թուրք պաշտօնակիցաց։

—Պաֆրայի մէջ, յոյն կին մը՝ աղջիկանը հետ միաբանելը՝ փեսայի ապուրին մէջ մկնդեղ դնելով սպաններ է, և ինքն ու աղջիկն բռնուեր են։

— Տիարպէքիրի կուսակալն՝ նահանգին ամէն կողմերը չրջաբերական դրկելով՝ պատուիրեր է պողերը, եզեռնագործներն և այլ յանցաւորները իսկոյն բռնել գատի ենթարկել։

— Ռուսիոյ կայսեր հօրեղբօրորդին՝ Բարձր. Մեծ Դուքս Նիքոլա անցեալ շաբաթ օր Բրիւքէ անուն շոգենաւով մայրաքաղաքս եկաւ, և պալատն՝ Բ. Դրան ու դեսպանատան բարձրաստիճան պաշտօնատարաց հետ Տոլմա-Պալչէի կայսերական կառօք Ելլըզդի պալատն երթալով՝ Օգոստ. Սուլթանէն ընդունուելու պատիւ ունեցաւ, Զարին ինքնագիր նամակն մատոյց, և յայտարարեց թէ՝ Զարին բարեկամական դգացման հաստատութեան հաւաստիքն ընծայելու պաշտօն տրուած է իրմէ։ Ապա Նորին կայսերական Մեծութեան ծանօթացոյց իւր հետևորդ գինուորականները, և Օգոստ. Սուլթանն ալ իւր շուրջը գտնուողները՝ փոխադարձաբար։ Այնուհետև Մեծ Դուքսը մեկնեցաւ, և Օգոստ. Սուլթանն Այյըլըզ։ Այս ներկայացմանէ ետ այցելութիւնէ Մեծ Դուքսը ուսական դեսպանատունը գնաց։ Անդ բարձրաստիճան նախարարք ու պետք այցելեցին։ Մեծ Դուքսը Զարին կողմանէ չորս ընտիր նուիրանի ձիեր ընծայ ընծայ բերած է Օգոստ. Սուլթանին։ Երկուշաբթի գիշեր պալատան մէջ ճանգլը տուեցաւ ի պատիւ Մեծ Դքսին։ Իմիթիյազ պատուանշան՝ Մեծ Դքսին, և զանազան պատուանշաններ՝ այլ և այլ կարգի՝ իր բարձրաստիճան հետևորդաց։ Մեծ Դուքսը չրջեցաւ մայրաքաղաքիս նշանաւոր հաստատութիւնները, այցելեց բարձրաստիճան նախարարաց, դեսպանաց ու ծանոց պատրիարքին։ Կիւրակէ կատարուեցաւ Ա. յաթէֆանոյ մերձակայ ռուսական նոր եկեղեցւոյ օծման հանդէսն, մեծաւ չքով, ի ներկայութեան մեծ Դքսին։— Հինգշաբթի մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս։

—Մահմետական օրհնաց (չերիաթ) դէմ ու թեր։— Գաղղար լրագիր մը՝ Զաբանոա Պուլղարիս անուն՝ մահմետական օրինաց վրայ գրելով ըսեր է.—«Գաւրանը կը վճռէ թէ՝ աչ-մահմետականք մահմետական-նաց հաճոյից հպատակ են. մահմետական գատաւոր մը, երթէ՝ և ո՛չ մէկ իրաւանց տէր չեղող քրիստեանէից նպաստաւոր վճիռ մը տայ՝ կրօնական մեծ յանցանք մը գործած կ'ըլլայ. այսպիսի օրէնք մը ի՞նչպէս կրնայ պահպանել քրիստոնէից իրաւունքները։» — Սէլանիկի Ասըր անուն թուրք լրագիրն՝ հերքելու համար պուլղար լրագրին խօսքերը՝ յատուկ յօդուածով մը ծանուցած է թէ այն խօսքերը թշնամութեան արդիւնք են, և մահմետական արդարութիւնն ապացուցանելու համար հետևեալ պատմական դէպքն յիշատակած է։—«Իմամէրի խալիֆայութեան ժամանակ օր մը հրեայ մը խալիֆային կը դիմէ, և անդ դանուղ Սահապէի մը դէմ դատ առնելը կը ծանուցանէ։ Իմամը յարդական լեզուաւ մը Սահապէին կը հաղորդէ։ Սահապէն և հրեային, ի ներկայութեան խալիֆային, հաւատար առէ մը կը կանդնին, և երկուքն ալ խօսելէ ետքը, վճիռ կը տրուի ի նպաստ հրեային։ Հրեային մեկնելէն ետքը՝ խալիֆան տեսնելով Սահապէի նեղացած ըլլալը՝ կըսէ.—Ա՛ր նեղանար վճռոյս համար. ես օրինաց վճիռն հաղորդեցի։ — Սահապէն կը պատասխանէ.-ո՛վ խալիֆա՛յ, չէ թէ ինձ աննպաստ վճիռ տրուեցաւ, այլ ոտիկս առջև ինձ յարդական վարմունք մը տեսնելուն համար նեղացայ, որովհետև պէտք է օրինաց առջև երբէք խտրութիւն չըլլայ իմ ու հրեային մէջ»։—Ասըր լրագիրն՝ ապա կրօնական ազատութեան վրայ խօսելով կը յայտարարէ թէ՝ Մեծին Փրէսէրիկի «Ամէն օք, ըստ իւր բազձանաց, կրօնական արարողութիւն կատարելու ազատ է» հրատարակած օրէնքէն 12 դար առաջ արդարութեան այդ վճիռը տուած է Գաւրան, և Իսմէր խալիֆայն երբ դրաւեր է վերուսաղէմ, կրօնական արարողութեան համար քրիստոնեաներէն ազատ թողած է, և այն առեններէն՝ որ Եւրոպիոյ ամէն կողմերն կաթոլիկներուն, Ռուսքականներուն ու Օգոստ. Սուլթանն Այյըլըզ։ Այս ներկայացմանէ ետ այցելութիւնէ Մեծ Դուքսը ռուսական դեսպանատունը գնաց։ Անդ բարձրաստիճան նախարարք ու պետք այցելեցին։ Մեծ Դուքսը Զարին կողմանէ չորս ընտիր նուիրանի ձիեր ընծայ ընծայ բերած է Օգոստ. Սուլթանին։ Երկուշաբթի գիշեր պալատան մէջ ճանգլը տուեցաւ ի պատիւ Մեծ Դքսին։ Իմիթիյազ պատուանշան՝ Մեծ Դքսին, և զանազան պատուանշաններ՝ այլ և այլ կարգի՝ իր բարձրաստիճան հետևորդաց։ Մեծ Դուքսը չրջեցաւ մայրաքաղաքիս նշանաւոր հաստատութիւնները, այցելեց բարձրաստիճան նախարարաց, դեսպանաց ու ծանոց պատրիարքին։ Կիւրակէ կատարուեցաւ Ա. յաթէֆանոյ մերձակայ ռուսական նոր եկեղեցւոյ օծման հանդէսն, մեծաւ չքով, ի ներկայութեան մեծ Դքսին։— Հինգշաբթի մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս։

—Մահմետական օրհնաց (չերիաթ) դէմ ու թեր։— Գաղղար լրագիր մը՝ Զաբանոա Պուլղարիս անուն՝ մահմետական օրինաց վրայ գրելով ըսեր է.—«Գաւրանը կը վճռէ թէ՝ աչ-մահմետականք մահմետական-նաց հաճոյից հպատակ են. մահմետական գատաւոր մը, երթէ՝ և ո՛չ մէկ իրաւանց տէր չեղող քրիստեանէից նպաստաւոր վճիռ մը տայ՝ կրօնական մեծ յանցանք մը գործած կ'ըլլայ. այսպիսի օրէնք մը ի՞նչպէս կրնայ պահպանել քրիստոնէից իրաւունքները։» — Սէլանիկի Ասըր անուն թուրք լրագիրն՝ հերքելու համար պուլղար լրագրին խօսքերը՝ յատուկ յօդուածով մը ծանուցած է թէ այն խօսքերը թշնամութեան արդիւնք են, և մահմետական արդարութիւնն ապացուցանելու համար հետևեալ պատմական դէպքն յիշատակած է։—«Իմամէրի խալիֆայութեան ժամանակ օր մը հրեայ մը խալիֆային կը դիմէ, և անդ դանուղ Սահապէի մը դէմ դատ առնելը կը ծանուցանէ։ Իմամը յարդական լեզուաւ մը Սահապէին կը հաղորդէ։ Սահապէն և հրեային, ի ներկայութեան խալիֆային, հաւատար առէ մը կը կանդնին, և երկուքն ալ խօսելէ ետքը, վճիռ կը տրուի ի նպաստ հրեային։ Հրեային մեկնելէն ետքը՝ խալիֆան տեսնելով Սահապէի նեղացած ըլլալը՝ կըսէ.—Ա՛ր նեղանար վճռոյս համար. ես օրինաց վճիռն հաղորդեցի։ — Սահապէն կը պատասխանէ.-ո՛վ խալիֆա՛յ, չէ թէ ինձ աննպաստ վճիռ տրուեցաւ, այլ ոտիկս առջև ինձ յարդական վարմունք մը տեսնելուն համար նեղացայ, որովհետև պէտք է օրինաց առջև երբէք խտրութիւն չըլլայ իմ ու հրեային մէջ»։—Սասը լրագիրն՝ ապա կրօնական ազատութեան վրայ խօսելով կը յայտարարէ թէ՝ Մեծին Փրէսէրիկի «Ամէն օք, ըստ իւր բազձանաց, կրօնական արարողութիւն կատարելու ազատ է» հրատարակած օրէնքէն 12 դար առաջ արդարութեան այդ վճիռը տուած է Գաւրան, և Իսմէր խալիֆային երբ դրաւեր է վերուսաղէմ, կրօնական արարողութեան համար քրիստոնեաներէն ազատ թողած է, և այն առեններէն՝ որ Եւրոպիոյ ամէն կողմերն կաթոլիկներուն, Ռուսքականներուն ու Օրթոտոքսներուն մէջ կրօնական կռուոց պատճառաւ արեան հեղեղներ կը հոսեին, կ. Պոլսոյ Յաղթանակ քրիստոնեայ եկեղեցւոյ բոլոր արտօնութիւնները հատուած, և կրօնական արարողութեան մէջ քրիստոնեաներն ազատ թողած է։»

Պատուանշան, Աստիճան, եւ Պաշտօն։— Թարապղուսը-գարբի նահանգի Մէքթուպճը Մահմուտ պէյ եւ Ատանայի նահանգի Մէքթուպճը Զէյնիլ Ապետին Բէյհան պէյ՝ մէկմէկու տեղ փոխանակեցին։—Գարամուսալի գայմագամի օղնական կարգեցաւ Ագտաղմատէնի Գայմագամի օղնական Մանուէլեան Միքայէլ էֆէնտի։— Ագտաղմատէնի Գայմագամի օղնական անուանեցաւ՝ Գարամուսալի գայմագամի օղնական Նշան Ահեան էֆէնտի։— Զորրորդ աստիճանի Օսմանիէ՝ Օտէսայի օսմանեան հիւպատոսարանի քարտուղար Պ. Էրնէսթի։— Գեղարուեստից չքաղրամ՝ Մալիւմաթ ու Սէրվէթ լրագրաց արտօնատէր ու խմբագրապետ Թահիր պէյն։— Դասթամունիի նահանգի Թաշ-քէօբրիւ գաւառակի գայմագամութիւնն՝ Կօսկինչգա գաւառակի նախորդ գայմագամ Մէհմէտ Մէսուտ պէյն։— Ուշակի երկրորդ աստիճան՝ Սըվասի տոմարակալ Րիֆաթ պէյն։— Առաջին աստիճանի Օսմանիէ՝ Գերմանիոյ կրթական նախարար Պ. Պոսի։—Առաջին աստիճանի Մէճիտիէ՝ պալատական ատուրոց Պատրիարք Իգնատիոս էֆէնտի Բահմանի էֆէնտիի։— Առաջին աստիճանի Շէֆգաթ՝ Սամոս կղզւոյ պէյ Միւզիւրիսի ամուսին տիկնոջ, եւ երկրորդ աստիճանի Շէֆգաթ՝ Թէրճէմանը-Հաղիգաթ լրագրի արտօնատէր Մէհմէտ Ճէվտէթ էֆէնտիի ամուսին տիկնոջ, Հանըմլար Մահսուս (տիկնանց յատուկ) անուն լրագրի խմբագրապետ Նիկեար՝ ևս տնօրէն Շաղիէ տիկնանց։—Հալէպի նահանգի Բզդգա գաւառակի գայմագամութիւնն՝ Օսմանիէ գաւառակի նախկին գայմագամ Ալի Բիւգա էֆէնտի։— Երրորդ աստիճանի Մէճիտիէ՝ Տիարպէքիրի Քիլտանի մետրասզլիսի Մուբրան Սիւլէյման, եւ եգիպտոսի պատրիարքական փոխանորդ Էլիասըր Պութրոս Ա պետ էֆէնտիներուս։— Արուեստից չքաղրամ՝ Մալիւմաթ ու Սէրվէթ լրագրաց պետ-մեքենավար եւ գրաշարապետ Յարութիւն ու Արշակ էֆէնտիներուս։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Կ. Պոլիս. 12 Դեկտ. 1898

Օսմանեան Ոճնօլիւտ	24-36
Րումելիի երկաթուղի Ֆրանգ	109-¼
Թրամուէյ	Լ. Օ. 870
Մէճիտիէ	108-01

Օսմանեան լիրան 100 գրուշէն

Մէթալիք	95-50
Հինգնոց	102-08
Վեցնոց	102-20
Րուպլի թղթադրամ	8-54
Ռուսիոյ Րուբլի	90
Դաղղիական լիրա	87-36
Անգղիական »	110-18
Գրմից	51-05

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

= Պելճիոյ մայրաքաղաք Պրիւքսէլի լրագրաց մին հրատարակեր է թէ՝ Բոնկոյի անկախ պետութեան մէջ բնիկք չորս սպիտակ եւրոպացիներ մորթեր կերեր են Հոկտ. ամսոյ վերջերը, այդ չորսին հետևորդ 70 պելճիական սահմրթի զօրաց ամենքն ալ չարդուեր են, և արդ կարգադրութիւնները եղեր են՝ մարդակերները պատժելու համար։

= Վաշինկթընի մէջ՝ Բիւբըն անուն տխմար մը՝ որ անգղիացիները չսիրեր եղեր, անգղիական դեսպանատան քանի մը ապակիները քարկոծմամբ չարդակոտոր ըրեր և օրիորդ մը թեթեւ վիրաւորեր է։

— Ճանապարհ ընկնելուց առաջ Ֆրանսիայի նախագահ Ժորժ Պոմպիդուն ընդունեց Ֆրանսիայում Իրանի դեսպան Ալի Ամինին։

—

ՎՃՈՒ

— Եղե՛ք ինքներդ։

Ես ասացի.

— Ներեցեք, տիկին, ես ստիպված եմ ձեզ հարցնել, թե ինչպես է պատահել, որ ձեր ամուսինը ինքնասպան է եղել։ Ես ոստիկանության պաշտոնյա եմ, և ինձ հրամայված է ամեն ինչ ճշտել։

Նա ինձ նայեց, ինչպես մի խելագարի, և ասաց.

— Ինքնասպա՞ն։ Ինչպե՞ս ինքնասպան։ Ինչո՞ւ։ Ինչո՞ւ։

Ես ասացի.

— Ես չգիտեմ։ Ես միայն ձեզանից եմ ուզում իմանալ, թե ինչպես է պատահել։

Նա ասաց.

— Ես ոչինչ չգիտեմ։ Ես ոչինչ չեմ կարող ասել։ Ես ոչինչ չեմ հասկանում։ Ես ոչինչ չեմ հասկանում։

Ես ասացի.

— Ներեցեք, տիկին, ես ստիպված եմ ձեզ հարցնել, թե ինչպես է պատահել, որ ձեր ամուսինը ինքնասպան է եղ